

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

Diaspor quruculuğu, lobbicilik və dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi

Bu gün dünya dövlətlərinin xüsusi diqqət mərkəzində saxladığı məqamlardan biri diaspor ilə bağlıdır. Çünki günümüzdə dünyanın son dərəcə mobilşeyi, qloballaşdığı müşahidə edilir, insanların köçü getdikcə intensiv xarakter alır. Onlar köç etdikləri ölkələrdə yaxşı təşkilatlıdıqları halda diaspor qüvvəsinə çevrilə bilərlər.

Bu mənada diaspor öz tarixi vətənlərindən kənarında yaşayan eyni etnik və ya milli mənşəli insanların sabit toplusudur. Bundan əlavə, diaspor öz icmasını saxlamaq və inkişaf etdirmək üçün sosial institutlara malikdir.

Diaspor dövlətin daxili və xarici siyasəti arasında birləşdirici teldir

Dünyada hazırda diasporlara bu qədər diqqət bir sıra səbəblərlə bağlıdır. Birincisi, diaspor anlayışının mahiyyətinin dəyişməsi və yeni meyarların meydana çıxması ilə əlaqədar olaraq, icmalarını təkcə etnik mənşə birliyi prinsipinə görə formalaşdıran insanların müəyyən qrupları məhz diasporlar olaraq təsnif edilir. Son onillikdə siyasi, sosial-iqtisadi və etno-mədəni problemlərin əhatə dairəsinin dramatik şəkildə genişlənməsi müşahidə olunur.

Diasporun problemləri ilə bağlı müzakirələr elmin müxtəlif sahələrinin alimləri: tarix, sosiologiya, demografiya, iqtisadiyyat, o cümlədən siyasətçilər, məmurlar, jurnalistlər, ictimai təşkilatların, o cümlədən etnik təşkilatların rəhbərləri tərəfindən fəal şəkildə aparılır. Beləliklə, onlar təkcə müvafiq elmi deyil, həm də çox aktual praktik xarakter daşıyırlar. İkincisi, diasporların tədqiqinin aktuallığı onların cəmiyyətin etnososial strukturunda, millətlərarası münasibətlərin bütün kompleksində yerini müəyyən etməkdən, çoxmillətli dövlətlər daxilində müxtəlif etnik qrupların nümayəndələri arasında ünsiyyətdən başlayaraq hərtərəfli öyrənilməsinə tələb edir. Üçüncüsü, diaspor daxili siyasətin obyektivi və beynəlxalq

münasibətlərin subyekti, dövlətin daxili və xarici siyasəti arasında birləşdirici teldir. Ona görə də müasir dövrdə diasporların beynəlxalq münasibətlərə təsiri probleminin tədqiqi aparılır. İstenilən ərazidə diasporun tədqiqi üçün onun bir hissəsi olduğu "ana etnik qrupunun" xüsusiyyətləri, hazırkı yaşayış ərazisinə köçürülmələrin motivləri və ardıcılığı tələb olunur. Buna görə də həm mühacirlərin gəldiyi donor ölkə, həm də immiqrantları qəbul edən resipiyent dövlətlə bağlı bütün aspektlər diqqətə alınmalıdır. Çoxmillətli Azərbaycan üçün balanslaşdırılmış milli-mədəni siyasət ictimai-siyasi, iqtisadi sabitliyin və harmoniyanın qorunması üçün ən mühüm vasitədir. Millətlərarası və konfessiyalararası harmoniya məsələlərinin həlli üçün Azərbaycan modeli xalqın yüksək dözümlülüyünə, bütün vətəndaşların ümumi tarixi keçmişinə, gələcək inkişaf, firavanlıq naminə dostluğa və birgə əməyə əsaslanır. Təbii ki, bu hal diaspor qüvvələrinə də təsir edir, onların fəaliyyətinin səmərəlilik dərəcəsini yüksəldir. Xaricdəki azərbaycanlı miqrantları mümkün qədər tez ölkənin inkişaf strategiyasının və beynəlxalq əməkdaşlığın inkişafında təməl daşına çevrilməsi istiqamətində Azərbaycan müvafiq addımlar atır. Bu zərurət təkcə miqrasiya siyasətinin inkişafının qlobal tendensiyası ilə dikte olunmur. Miqrasiya prosesləri və nəticələrini idarə etmək üçün dövlət baxışının və qabaqlayıcı siyasətin olması Azərbaycana ən qiymətli resursu, insan kapitalını və ölkənin gələcək potensialını inkişaf etdirmək üçün uyğun siyasət yeritməyə imkan verir. Xaricdəki diasporun vəziyyəti və miqra-

Diaspor ölkənin inkişafında əsas rollardan birini oynamağa başlayır

siya siyasəti həmvətənlərin ölkəmizin strateji inkişaf mexanizmlərinə daxil edilməsinə imkan verir.

Azərbaycan tarixinin, mədəniyyətinin, milli kimliyinin dünyada təbliğinə diaspor qüvvələri də böyük töhfə verir

Faktdır ki, transsərhəd miqrasiya proseslərinin intensivləşməsi hazırda qlobal inkişafın əsas tendensiyalarından birinə çevrilib. Buna, ilk növbədə, qloballaşma şəraitində müxtəlif ölkələrin iqtisadi artımının qeyri-bərabərliyi, millətlərarası, sosial və beynəlxalq münaqişələrin müxtəlifliyi, ənənəvi olaraq regionlarda demografik proseslərin xüsusiyyətləri səbəb olur.

Ümumiyyətlə, əsas miqrasiya axınları inkişaf etmiş ölkələrə üz tutan əmək miqrantlarının sayının artması ilə əlaqədar formalaşır. Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, diasporların beynəlxalq münasibətlər sistemində rolu və yeri, sosial-iqtisadi sferanın, transmilli şəbəkələrin inkişafı, ictimai-siyasi potensialı və əsrlər boyu formalaşmış millətlərarası qarşılıqlı əlaqələrin və dövlətlərarası münasibətlərin təkmilləşdirilməsində rolu artır. Qeyd edilən məqam dünyanın bir çox dövlətlərini bu fenomene fərqli nəzər salmağa məcbur edir. Diasporlara və xarici soydaşlara ən mühüm xarici siyasət və iqtisadi resurs kimi yanaşma dövlətin inkişafında diaspor resurslarından istifadə etmək üçün mühüm potensiala malik olan müasir ölkələrin beynəlxalq təcrübəsində getdikcə geniş vüsət alır. Xarici diasporun potensialından iqtisadi, sosial-siyasi və digər əlaqələr şəbəkəsi yaratmaq üçün istifadə etmək kifayət qədər geniş yayılmış dünya təcrübəsidir və bununla əlaqədar diaspor fəaliyyətində nailiyyətlərdən, problemlərin aradan qaldırılmasından rolundan istifadə mühümdür. Yuxarıda qeyd edildiyi kimi miqrasiyanın kəskin artması immiqrant etnik icmaların konsolidasiyası ilə paralel gedir. Yeni yaşayış yerlərində miqrantlar, bir qayda olaraq, yad etnik-mədəni mühitdə adət-ənənələrini, dillərini qorumaq üçün birləşməyə çalışırlar. Bunun üçün ya mövcud diasporlara qoşulurlar, ya da yenilərinə yaradırlar. Beynəlxalq səviyyədə ümumi qəbul edilir ki, diaspor sözü müxtəlif vaxtlarda müxtəlif səbəblərdən öz ölkələrindən mühacirət etmiş və vətəndaşlıq alarkən miqrantların qəbulu vəziyyətində yaşamağa başlamış bütün əcnəbi soydaşlara aiddir. Eyni zamanda, əhalinin miqrasiyası

sahəsində ekspertlər diasporların və əcnəbi soydaşların problemlərini həm də gedən əmək miqrasiyası prosesləri ilə əlaqələndirirlər. Müvəqqəti məşğulluq məqsədi ilə başqa ölkələrə gedən əməkçi miqrantların müəyyən hissəsi orada daimi olaraq qalır və müəyyən müddətdən sonra ailə üzvlərini ora gətirir, digər hissəsi isə öz ölkələrinə qayıdır. Əmək miqrasiyasının işsizlik və valyuta qənaəti problemlərini həllinə vəərə biləcəyi töhfədən yararlanmağı planlaşdıran bir çox ölkələr müvafiq qanunvericiliyin işlənib hazırlanması ilə yanaşı, səmərəli ictimai institutların yaradılması kimi xüsusilə çətin vəzifə ilə üzlaşırlər. Amma Azərbaycan bu məsələləri

uğurla həll edə bilib. Diasporumuz Azərbaycan tarixinin, mədəniyyətinin, milli kimliyimizin dünyada təbliğinə böyük töhfə verirlər. Azərbaycan diasporunun yaxşı təşkilatlandığını, azərbaycanlıların yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi proseslərinə təsir göstərə bilmək imkanlarının əhəmiyyətli dərəcədə artması sayəsində onların ölkəmizin milli maraqlarını müdafiə etmək iqtidarında olduqları faktdır. Diaspor təşkilatlarımız üzərlərinə düşən vəzifənin öhdəsindən layiqincə gəlməyə çalışırlar.

Ramil QULİYEV

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə çap olunur.